

Posudek bakalářské práce
 Moniky Henčlové
Člověk je stvoření Boží

Bakalářská práce byla předložena na katedře teologické etiky UK ETF v březnu 2017. Po formální stránce je práce zpracována dobře, obsahuje všechny požadované náležitosti a svým rozsahem i způsobem zpracování odpovídá nárokům kladeným na bakalářskou práci na UK ETF.

Práce má 65 stran čistého textu, s poznámkovým aparátem sice úsporným (51 poznámek pod čarou), ale solidně zpracovaným. Bibliografie čítá 37 tištěných zdrojů, z toho 14 českých, ostatní jsou anglické. Elektronických zdrojů je před 20, většinou českých, ale i zde se najdou anglické. Převaha cizojazyčné literatury je logickým důsledkem skutečnosti, že k tématu – dlouhodobé péče o vážně či nevléčitelně nemocné pacienty – se v češtině nijak rozsáhlá literatura nevyskytuje.

Literatura je zvolena dost dobře, autorka pracuje jednak s monografiemi k tématu, jednak s dokumenty zdravotnických, politických i církevních organizací (WHO, OECD, Rada Evropy, GEKE, MPSV a další). Nárok na úplnost tu nelze vznášet, paleta přístupů, které autorka sleduje, je pro bakalářskou práci rozhodně nadstandardní.

Nedostatky se najdou v bibliografické přesnosti údajů, zjevně u článků z periodik:

Bereavement counselling: does it work? britského psychiatra C. M. Parkese má uveden jen rok zveřejnění – chybí údaj, že jde o článek z *British medical journal*, Aug 1980;

podobně *Educational agendas for interdisciplinary end-of-life curricula* (Mularski – Bascom – Osbourne) je z časopisu *Critical Care Medicine* (neuveдено), správně uveden rok 2001.

Planning a regional palliative care services network je článek z *Journal of Palliative Care*, dubna 1989 (rok je uveden správně).

Konečně *The Lancet*, jeden z nejstarších a nejrenomovanějších lékařských časopisů světa, je uveden jen číslem (i tak se dá dobře dohledat), nikoli rokem, 3. 5. 1997 (*The Lancet* je týdeník).

Někde schází uvedení stránky, z níž jsou údaje vzaty – např. pozn. 2, 16

Tyto vady na kráse sice kazí dokonalost, nejsou však zavádějící ani neověřitelné a nebrání připuštění práce k obhajobě.

A ještě jedna věc se na seznamu literatury podepsala – automatické opravy textového editoru, které změnilly „death“ na „dech“ (66) či „opioids“ na „opioidů“ - nastavit jazyk u vícejazyčného seznamu literatury nejde, zůstaňme tedy u konstatování.

Počet překlepů nebo nesprávných pádů nijak nepřekračuje únosnou normu, text si místy přímo říká o uvedení přímé citace, když užívá jazyk citovaného dokumentu či textu, někde by věci prospěl odkaz na zdroj tvrzení (např. str. 60 – studie ukázaly... netušíme, jaké studie).

Jazyk práce je jinak velmi dobrý, stylistika je solidní, volba výrazových prostředků svérázná, ale přijatelná. Autorka užívá vlastní komentáře tištěné nezvykle kurzívou, v nichž podává či shrnuje svou osobní zkušenost s pojednávanými jevy.

Výrazná osobní stanoviska však nejsou omezena na pasáže kurzívou, prostupují celou práci, někdy provokativně („eutanasie neznamená sebevraždu, ale svobodu v rozhodování“ - úvod, str. 2), někdy skrytě (zřetězení biblických vyprávění na str. 7-11), ale vždy osobitě a zajímavě. Někde se autorka od odborného popisu dostane k ironickému hodnocení („Český stát zná pouze skupinu seniorů“ - str. 14 – jako výraz, že si české zdravotnictví neví rady s mladšími lidmi s těžkými a fatálními chorobami), což se dá kritizovat jako vybočení ze žánru, není to však přerušení argumentu, ten je nadále důsledně sledován.

Obsahově je práce rozdělena do pěti samostatných kapitol, ve kterých autorka postupně předkládá výklad teologické perspektivy (sociální učení a biblické látky zabývající se utrpením – kap. 1), problémy dlouhodobé péče a osobní asistence (kap. 2), historický a právní výklad o vzniku a vývoji paliativní péče (kap. 3), strukturu kvalitní paliativní péče podle materiálu hospicu Cesta domů (kap. 4) a stručně několik poznámek k eutanázii (kap. 5).

První kapitola předkládá poměrně formální výklad (evidentně masivně ovlivněný oficiálním jazykem příslušných dokumentů) o sociálním učení římskokatolické církve, který je vcelku neproblematický, ale nijak napínavý. O to zajímavější je druhá část kapitoly, v níž autorka seřadila několik důležitých biblických textů k nemoci a utrpení, jejichž výklad je určen vedle tradiční interpretace (čerpání z užití literatury) především samotným výběrem a řazením narativních látek z něž vyplývá důležitost společenství, vzájemnosti a naděje, umožňující ochotu k oběti.

Druhá, třetí i čtvrtá kapitola jsou především informativní, podávají výklad látky na základě relevantních zdrojů, uceleně, přesvědčivě a poučeně a převážně popisně, jen místy je výklad okořeněn opakovaným upozorněním, že teoretické předpoklady nejsou nutně obecnou praxí ve zdravotnictví a sociálních službách a v některých aspektech je popsán žádoucí stav jen maličkým zlomkem v moři nedostatečnosti (např. str. 16, 21, 35n, 37, 47, 51, 53).

V páté kapitole se otevírá kontroverzní téma eutanázie a autorčino tvrzení „Každý člověk má právo svobodně se rozhodnout o svém životě nebo smrti“ (57) se ohrazuje proti dogmatickému zavržení eutanázie z náboženských pozic. Autorka hájí názor, že člověku je Bohem dána svoboda a k ní patří i svoboda rozhodovat sám o sobě (60). Naznačí zde, že dostupná kvalitní paliativní péče může ovlivnit zájem o eutanázii, vzhledem k situaci v ČR (akutní nedostatek kvalitní paliativní péče) se však příliš vlivu očekávat nedá.

Závěr

Předložená práce je nepříliš radostnou informací o schopnosti českých zdravotnických a sociálních zařízení vyrovnávat se s nevyléčitelnými chorobami a blízkostí smrti. Její nepochybný přínos je v autenticitě dané osobními zkušenostmi a ve schopnosti reflektovat je.

Pro obhajobu se nabízí:

1. Zmíněná nejednoduchá otázka, zda Bohem darovaná svoboda, v níž jako stvoření k Božímu obrazu žijeme a rozhodujeme se, zahrnuje i svobodu rozhodnout, kdy a jak chceme zemřít.
2. Je koncepce paliativní péče předložená v kap. 4 žádoucím modelem, k němuž by naše zdravotnictví mělo směřovat? Pokud ano, jaké kroky jsou potřebné a jaká může být úloha křesťanů?

Celkové hodnocení – předložená bakalářská práce je rozhodně zralá k obhajobě, je zajímavá obsahově a přes řadu formálních nedostatků představuje určitě slušný průměr. Jako výchozí hodnocení pro obhajobu navrhuji dobře (C).

V Jindřichovicích pod Smrkem, 6. 6. 2017

doc, J. Halama, Dr.